

Gouda ima oblik pogače zaobljenih rubova. Tijesto mu je jednolične, žute boje poput slame, dosta pruživo. Ako se odreže tanak, dulji komadić sira i savine u polukrug, ne smije se na pregibu prelomiti. Na prerezu ima manji broj pravilno raspoređenih oka u veličini sitnog graška.

Seljački gouda ostavlja se da zrije obično dulje nego tvornički, kadšto i do 1 godine dana.

Ovaj sir još danas ima svoj krug potrošača, koji ga cijene zbog izrazitije arome, većeg % masti, a u prodaji postiže višu cijenu od tvorničkog.

Ipak proizvodnja seljačkog goude naglo opada. Dok je još prije dva-desetak godina Weigmann mogao pisati, da se »većina gouda sira proizvodi u Holandiji na seljačkim domaćinstvima«, a Winkler da »proizvodnja goude leži uglavnom u rukama seljaka, a ima razmjerno malo tvornica...«, danas je seljačka proizvodnja svedena na svega nekoliko hiljada seljačkih domaćinstva, a tvornička je silno porasla. Mehanizacija i bolja organizacija rada u suvremenim pogonima uz manji potrošak radne snage (za 8 sati preradi radnik u tvornici oko 4000 lit, seljak oko 700 do 800 litara mlijeka u sir), jednoličnija proizvodnja, izjednačenost kvalitete, masovna proizvodnja i drugo snažno djeluje, da industrijska proizvodnja brzo potiskuje sitnu obrtničko-seljačku.

Ing. Matej Markeš Zagreb,

Stručno udruženje mljek. privr. org. Hrvatske

PROBLEMATIKA SUVREMENE EKSPLOATACIJE MLIJEKA U N. R. HRVATSKOJ

(Nastavak)

5. Vrijednost osnovnih sredstava mljekara

Ne raspolaže se potpunim podacima o vrijednosti osnovnih sredstava mljekara u NR Hrvatskoj. Prema podacima, koje je prikupilo Stručno udruženje mljekarskih privrednih organizacija Hrvatske u toku godine 1958. — a koji se odnose na sve veće i pretežni broj manjih mljekara — iznosila je vrijednost osnovnih sredstava mljekara na dan 31. XII. 1957. ukupno 1.512 milijuna dinara.

Početna knjižna vrijednost osnovnih sredstava mljekara iznosi 2.033 mil. din., a izvršeni otpisi vrijednosti do 31. XII. 1957. iznosili su 521 mil. Din.

Pet bazičnih mljekarskih privrednih organizacija u Hrvatskoj (Zagreb, Osijek, Županja, Rijeka i Bjelovar) imaju osnovna sredstva u vrijednosti 1.288 mil. Din., t. j. 85% od ukupne vrijednosti osnovnih sredstava anketiranih mljekara.

Od ukupne vrijednosti osnovnih sredstava mljekara na dan 31. XII. 1957. otpada na:

zgrade	mil. Din.	624
opremu	» »	652
transportna sredstva	» »	135
ostalo	» »	101

U toku godine 1957. investirano je u mljekare 79.6 mil. Din.

Usporedbom prometa sa vrijednošću osnovnih sredstava proizlazi da je u godini 1957. na 1.000 lit. prometnog mlijeka u mljekarama NRH

pripadala investicija u visini 17.992 Din., odnosno na svakih 1.000 Din. investicija promet od 55.5 litara mlijeka godišnje.

Mnogi su objekti u takovom stanju, da ih treba u najskorije vrijeme napustiti. To se prije svega odnosi na pogone, smještene u privatnim adaptiranim zgradama. Pogoni nekih renomiranih starijih poduzeća su znatnim dijelom amortizirani. Evo o tom podataka za poznatu mljekarsku industriju »Zdenka«.

Stanje osnovnih sredstava mljek. ind. »Zdenka« (u 000 Din.) 31. XII. 1957.

	Osnovica za amort.	Izvršeni otpisi	Sadanja vrijed.	Sadanja vrij. u % od osn.
Grad. objekti	45.742	39.876	5.866	16
Sredstva transporta	14.718	5.268	9.450	64
Strojevi uređaji i ostali inventar	58.872	46.069	12.803	21
Ostala osnovna sredstva	18.679	11.274	7.405	40
Ukupno:	138.011	102.487	35.524	26

Vidljivo je iz gornjeg prikaza da su osnovna sredstva poduzeća otpisana sa 74% od toga građevine 84%, a oprema 79%. Saobraćajna sredstva su novija i amortizirana 36%, dok su ostala osnovna sredstva amortizirana 60%. Slično stanje osnovnih sredstava je i kod nekih drugih starijih mljekara na području NRH. (Belje, Požega, St. Petrovo Selo, Hercegovac, Dubrovnik, Virovitica i dr.).

Ne samo da su mnogi naši objekti zastarjeli u ekonomskom smislu, već su oni zastarjeli i u tehničkom pogledu. Stoga obrada i prerada mlijeka u takovim objektima ne zadovoljava ni kvantitativno ni kvalitativno, ni po rentabilitetu, pa će stoga biti nužno investirati znatne iznose u najskorije vrijeme, da bi se omogućila normalna prerada mlijeka na nekim područjima NRH.

Za unapređenje proizvodnje, prerade i prometa mlijeka biti će potrebne investicije:

- za novogradnje, koje će preuzeti povećane tržišne viškove mlijeka;
- za rekonstrukcije postojećih zastarjelih objekata;
- za uređenje prodajne mreže (prodavaonice, depoe u gradovima, hladnjače, vozila i sredstva za servisnu službu dostave mlijeka, za komercijalna i eksportna skladišta i dr.);

- za dopunu opreme mljekarske škole, instituta i pokusnih pogona u cilju razvijanja istraživačke djelatnosti i prenošenja rezultata nauke u praksu;

- za podizanje objekata društvenog standarda.

Ukupna vrijednost investicija za prednje namjene, a kojima bi se razvila savremena mljekarska privreda i uskladilo stanje razvoja ove grane privrede s razvojem poljoprivrede i potrebama stanovništva, iznosi, prema procjeni, oko 8 milijardi dinara. Time bi se otklonila sadanja zaostalost i primitivnost u radu, a ujedno omogućio normalan daljnji razvoj stočarstva, podizanje životnog standarda i poboljšanje strukture ishrane stanovništva.